

Za gospodarje

Maribor, dne 19. decembra 1934.

Zakaj v mesto?

Pred vojno nekaj let v našem kmetijskem gospodarstvu pravzaprav nismo poznali mnogo socialnih vprašanj. Le eno vprašanje je bilo važno in je danes še ravno tako: beg z domače zemlje, beg z dežele v mesto. Čim bolj daleč je kak kraj od mesta, tem manjši je vpliv mesta, tem manjkrat se menjajo gospodarji kmetij, tem manj ljudi se seli v mesto. Čim bližji pa je kak kraj mestu, tem večji je vpliv mesta v vsemi dobrih in tudi slabimi posledicami. V bližini mesta moremo ugotoviti, da prehajajo posestva večkrat iz rok enega gospodarja v last drugega in je to v bližini mesta že navaden pojav. Ako v oddaljenih planinskih krajih proda kmet svojo kmetijo, napravi to navadno samo v skrajni sili in je pozornost vse okolice obrnjena na ta dogodek. Ako se zgodi kaj takega v bližini mesta, se zgodi to večkrat brez pravega tehtnega vzroka; tudi se za to sosedje ne zmenijo več dosti, ker je to tam že nekaj vsakdanjega.

Preseljevanje z dežele, s kmetov v mesto je posledica vsaj navidezno boljših razmer v mestu. Zato se selijo posamezniki in zato se selijo tudi cele družine v mesto, ker smatrajo delo v tovarnah, pri strojih manj naporno. Večkrat se selijo posamezniki v mesto tudi zato, ker jim je samo na ta način omogočeno, da si ustanovijo svojo lastno družino, kar je večkrat na kmetih nemogoče, ali pa samo v zelo omejenem obsegu. Tudi je bilo v resnici število prebivalstva večkrat v nekaterih krajih tako veliko, da niso vsi mogli dobiti v domačem kraju primerne zaposlitve in so bili nekako primorani, da se iščejo zaslužka po drugod. Najnaravneje je bilo nato seveda, da se izselijo v mesto. V toliko preseljevanje z dežele v mesto tudi ne bi bilo nič slabega in je bilo ter je še danes v tem obsegu samo popolnoma razumljivo in naravno dejstvo.

Še so nekateri drugi razlogi, ki so povzročili selitev kmetijskega prebivalstva v mesto. Mesto in delo v tovarnah ali pa razne obrti so jim nudile večjo svobodo, večjo stalnost, več ugodnosti, večjo zagotovilo različnih zavarovanj proti nezgodam, proti nesrečam in za starost. Ravno strah pred starostjo je bil in je še danes zelo mnogokrat vzrok, da se ravno najboljši selijo z dežele v mesto.

Danes je odhod v mesto zlasti v okolici večjih industrijskih središč posledica naših gospodarskih razmer. V prejšnjih časih je mogla mala kmetija preživeti mnogo večjo družino, kakor pa danes. Danes more kmetija preživeti navadno samo toliko ljudi, kolikor jih kot člani družine najde na posestvu stalno delo in stalno zaposlitev. Preko tega števila navadno ne more danes kmetško posestvo nič več preživljati tudi ne domačih in so ti prisiljeni iskati si vsaj deloma zaslužka drugod. Zato imamo tudi danes v okolici mest že skoraj v vsaki kmetijski družini vsaj po enega ali pa tudi več, ki niso v nobeni zvezi več z zemljo in z življenjem na posestvu; tam imajo samo še stanovanje, čakajo samo ugodnega trenutka, da se popolnoma odcepijo od domače zemlje in se izselijo v mesto, kjer že danes najdejo svoj zaslužek v tovarni, kjer preživijo že danes večji del dneva. Vse to pa vodi naravno do tega, da je stanovska kmetška zavest vedno manjša.

Ne more pa biti kmet zaveden, ne more biti ponosen na svoj stan, ko pa vidi, da mu njegova zemlja ne daje toliko, da bi mogel spodobno preživljati sebe in svojo družino. Vedno pa še drži, da je kmet temelj vsega našega skupnega življenja, da je kmet temelj in hrbtnica države. Ko enkrat pade ta temelj, pade najvažnejši temelj države. Zato je dolžnost — ne mogoče samo pravica ali dobra volja — države in vseh merodajnih njenih ustanov, da dvignejo na primeren način stanovsko zavest kmeta.

Ta zavest pa ne sme biti samo zunanja, ne sme biti samo naučena, mora zrasti iz prepričanja, da je kmetijski stan vsaj toliko vreden, kakor vsak drugi, da bo vsak kmet lahko s ponosom in prepričanjem rekel: Jaz sem kmet! Do te zavesti moramo pripomoči kmetu, takrat bo prenehalo preseljevanje z dežele v mesto. To pa bo mogoče samo takrat, ako bo kmet videl, da mu najvišja organizacija, to je država, pomaga pri njegovih naporih, da premaga današnjo krizo. Seveda pa je nujno potrebno, da ima kmet tudi svojo lastno stanovsko organizacijo, ki bo znala pravice kmeta uveljavljati in tudi uveljaviti zlasti takrat, ko se sklepajo razne uredbe in trgovske pogodbe. Danes pa kmet nima nikogar, ki bi zastopal tu njegove prave potrebe in koristi.

*

Uredba o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez.

V predzadnji številki »Slovenskega gospodarja« smo prinesli glavna določila iz nove uredbe o zaščiti denarnih zavodov. Še važnejša, kakor ta uredba, je uredba od 23. nov. t. l. (veljavna od 28. nov.), ki vsebuje važna določila glede kreditnih in drugih gospodarskih zadrug, ki sprejemajo hranilne vloge. Tudi za te denarne ustanove veljajo določila, ki smo jih prinesli z uredbo o zaščiti denarnih zavodov, vendar pa z nekaterimi izjemami, ki so v glavnem naslednje:

Vse odločbe po predpisih te uredbe izdaja minister za kmetijstvo in ne minister za trgovino, vse odločbe glede združnih zvez pa izdaja ministrski svet. Na te odločbe ni pritožbe.

Za pregled zadrug in zvez odreja minister za kmetijstvo predvsem revizorje Priv. agrarne banke. Stroški za ta pregled se plačajo iz posebnega sklada, v katerega plačujejo kreditne zadruge in zveze največ 1 promile vplačanih deležev in rezervnih skladov. Ta prispevek se more iztirjati kot javna davščina.

Prošnje za dovoljenje zaščitne odredbe vložijo zadruge pri ministru za kmetijstvo predom zveze, v kateri so člani.

Ako prosi zadruga za izvenstečajno likvidacijo, sme poveriti minister za kmetijstvo likvidacijo te zadruga tudi združni zvezi.

Važna so določila glede zaveze združnikov pri taki izvenstečajni likvidaciji.

Od onega dne naprej, ko zaprosi zadruga ali pa tudi zveza za izvenstečajno likvidacijo, ali pa se ji ta odredi, ne more združnik svojega članstva nič več odpovedati.

Pri zadrugi ali zvezi z neomejeno zavezo se pretvori neomejena zaveza od dne zaprosene ali odrejene izvenstečajne likvidacije v omejeno, in to v višini desetkratnega zneska podpisanih deležev; skupni znesek iz zaveze v tem primeru pa ne sme biti manjši od 1000 Din.

Dokler zaveza traja, ne more zahtevati bivši združnik izplačila svojega članskega deleža, niti izplačila obresti zanj in tudi ne tistega dela letnega bilančnega viška ali dobička, ki bi mu sicer po pravih pripadel.

Zastaranje zaveze se s tem ne prekine, da zaprosi zadruga ali zveza za odlog plačil ali sanacijo. Zaveza združnika, čigar članstvo je prestalo izza dne zaprosene odložitve plačil ali sanacije, traja še ves čas, dokler traja odložitev plačil ali sanacija. Vendar pa se pretvori pri zadrugah z neomejeno zavezo ta zaveza v omejeno.

Zelo važen je tudi člen 6 te uredbe, ki pravi:

Združne zveze smejo ne glede na to, ali so zaprosile za zaščito ali ne, ustanoviti s sklepom občnega zbora sanacijske sklade. V ta namen sme pobirati zveza od včlanjenih zadrug do 10% letnega čistega dobička. Razen tega sme pobirati zveza od njih enkrat za vselej 10% rezervnega sklada in to po zadnji letni bilanci. Uporaba sklada v korist sanacije zadrug in zveze določi občni zbor zveze.

Vojaške zadeve.

Invalid. — I. K. Bistriški jarek na Muhi ob Dravi. — Leta 1925. sem si pri vojakih poškodoval vid, da sem na enem očesu slep. Ali imam pravico do kake invalidnine. — Po členu 336 Zakona o ustrojstvu vojske in mornarice ima vojak na odsluženju obveznega roka v

stalnem kadru pri vojski in mornarici, ki se brez svoje krivde v službi tako poškoduje ali se po povodu službenega posla tako poškoduje, da postane zbog zadobljenih ran, poškodb ali pokvar popolnoma nesposoben za krkršnokoli pridobitno delo vobče, pravico do podpore, in sicer:

1. če je popolnoma nesposoben za kakršnokoli delo vobče in mu je vrhu tega za navadno življenje potrebna tuja pomoč in je siromašnega stanja, po 500 Din na mesec;

2. če je nesposoben za kakršnokoli delo vobče, toda mu za navadno življenje ni treba tuje pomoči in je siromašnega stanja, po 250 dinarjev na mesec.

O podelitvi te podpore odloča minister za vojsko in mornarico, ocena nesposobnosti pa se ugotovi s specialnim zdravniškim pregledom.

Poleg te denarne podpore dobivajo pohabljeni brezplačno od države proteze in druga ortopedska pomožna sredstva brezplačno nastanitev in zdravljenje v vojaških bolnicah, nadalje tudi brezplačno nastanitev po kopališčih, sanatorijih in v klimatskih krajih, kjer je kaj vojaško-državnih zgradb za ta namen.

Pilotska šola v Ljubljani. — **I. V. Rečica v Savinjski dolini.** — Pilotska šola v Ljubljani je privatna, in ne vojaška šola, zato dobite potrebne podatke o njej morda potom aero-kluba »Naša krila« v Ljubljani.

Pilotska šola. — **Š. J. Juršinci.** — Isto, kar zgoraj povedano.

Skrajšanje roka. — **W. L. Krog pri Murski Soboti.** — Med vojno sem kot rojstri letnik 1898 služil 27 mesecev, drugi brat je odslužil polni rok. Ali ima naslednji brat pravico do devetmesečnega roka v kadru. — Ker je sledil prvega sinu (leta 1898, roj.) skrajšani rok, morata naslednja dva odslužiti polni 18 mesečni rok, zato bo vsaka prošnja za skrajšanje bratove vojaške službe brez uspeha.

Hranilec in vpoklic v kader. — **M. Z. Radoslavci.** — Sem 32 let star, oženjen posestnik, vojaščine oproščen kot hranilec sedaj umrlih staršev. Ali bom zato pozvan na odsluženje vojaškega roka. — Ne, ker ste prekoračili 27 leto

starosti, do katerega leta traja obveznost službe v kadru.

Nabor. — **I. K. Sv. Jurij v Slov. goricah.** — Ali lahko prosim vsled svoje bolezni za ponoven pregled, ker sem bil letos potrjen v vojake. — Za ponovni pregled se lahko javite samo ob priliki vpoklica na odsluženje roka. Dobro je, da tedaj predložite zdravniška spričevala.

Skrajšanje roka. — **G. M. Sv. Peter pod Sv. gorami.** Oče ni služil, vsi štirje sinovi pa imajo odmerjen 18 mesečni polni rok. Kateri ima pravico do skrajšanega roka. — Ker sta prvi in naslednji zadrugar odslužila polni rok, ima tretji pravico do skrajšanega roka, nato služita naslednja dva zopet polni rok in naslednji (šesti) zopet skrajšani, devetmesečni rok. Vložite zato za priznanje skrajšanega roka tretjemu bratu prošnjo z dokazi o vojaški službi ostalih rodbinskih članov (voj. isprave) na pristojni vojni okrug.

Skrajšani rok. — **L. M. Tripkovec, p. Macinec.** Oče je umrl, kot prvi sin sem za vojaško službo stalno nesposoben. Ali ima brat pravico do skrajšanega roka. — Če je brat, ki je za vojaško službo nesposoben tudi nesposoben za vsako pridobitno delo in ni v rodbini nobenega zadrugarja, sposobnega za delo, ima drugi pravico do skrajšanega roka, če plačuje dotična zadruga več kot 120 Din neposrednega davka.

Razna obvestila.

Direktorji prepovedani tudi v Romuniji. Romunsko kmetijsko ministrstvo je izdalo nalog, da se pregledajo vse trsnice. Nadziralci so dobili strog nalog, da pazijo posebej na to, da ni v nobeni trsnici direktorjev. Ti so sicer že z zakonom prepovedani, vendar pa jih še zelo sadijo v posameznih delih države.

Najboljša krava. Kolikor je znano, je najboljša krava, ki daje največ mleka, doma na Zgornjem Bavarskem v Nemčiji. V 342 dneh je dala ta krava 17.052 kilogramov mleka. Ta krava je montafonske pasme. Koliko pa dajejo mleka naše krave?

Purji čakajo. Na Hrvaškem čaka 160.000 puranov na izvoz v Anglijo. Raznesle so se namreč vesti, da namerava

povišati Anglija carino na purane in je zato ves izvoz nenadoma zastal. Mogoče je, da se širijo te vesti samo namenoma, da bi se s tem znižale cene puranom. Prekupci bodo zaslužili, kmeti bodo pa plačali.

Jabolka za hruške. Avstrija in Čehoslovaška sta sklenili medsebojno pogodbo, da pošlje Avstrija na Češko 70 vagonov jabolok in sicer do konca tega leta. Zato pa dobavi Češka Avstriji v isti vrednosti hruške in sicer do konca meseca marca prihodnjega leta. Avstrija nima namreč veliko poznih hrušk.

Lokomotive za gosi. Znane velike tovarne Škoda na Češkem so sklenile z državo Litvo ob Severnem morju pogodbo, po kateri dobavijo Škodove tovarne Litvi 5 lokomotiv. V zameno dobavi Litva v protivrednosti na Češko gosi.

Vino v Bolgariji. Letos so pridelali v Bolgariji 34.500 hl belega in 47.900 hl črnega vina. Ker je ostalo še od lani precej neprodanega vina, se računa, da bo v Bolgariji sami mogoče prodati samo 65% tega vina. Ostalo bodo morali zvoziti, vendar pa so izgledi za dober izvoz zelo slabi.

Vino v Španiji. Letošnji pridelek vina na Španskem je bil po količini slab. Ceni s. ves pridelek na 20 milijonov hektolitrov.

Kmetijska zbornica na Češkem. V proračunskem odseku praškega parlamenta je rekel minister za kmetijstvo g. dr. Hodža, ko je govoril o žitnem monopolu in živinskem sindikatu, da dela kmetijsko ministrstvo na osnütku ustanovitve kmetijske zbornice. Deželni kulturni svetli v sedanji njihovi sestavi ne morejo v bodočnosti nič več izpolnjevati vseh nalog, ki jih čakajo, da pripeljejo kmetijstvo iz sedanje gospodarske krize. In pri nas!

Pomen sadnih razstav. »Slovenski gospodar« je pisal že mnogo o sadnih razstavah in o važnosti takih razstav. Do tega prepričanja prihajajo vedno bolj in bolj tudi pridelovalci sadja sami, ker vidijo, da morejo dobiti na takih razstavah razne trgovske zveze, ki ostanejo nato trajne. Kaj pa take zveze pomenijo, kažejo prav lepo razmere na našem sadnem trgu, ki so nastale vsled ovira-

nega izvoza našega sadja v Nemčijo. Zato bo gotovo zanimalo naše sadjarje poročilo o sadni razstavi v Št. Petru pri Grazu, kjer je bilo razstavljeno najlepše štajersko sadje. Na to razstavo so prišli kupci iz Dunaja in Nemčije, Italije in Francije, Holandske in Norveške. Vse sadje je bilo prodano takoj na razstavi. Pa ne samo ono sadje, ki je bilo razstavljeno, ampak tudi vse sadje iz okolice, in to po dobrih cenah. Nekaj zabojev je bilo prodanih celo v Jugoslavijo. Mnogo sadja je šlo v avstrijska letovišča. Več zabojev najlepših jabolok sorte bellefleur in štajerski mošancelj pa je bilo prodanih naravnost v Prednjo Azijo. — Ko beremo taka poročila, se nehote vedno vprašamo, ali ne bi mogli nekaj takega prirediti tudi pri nas. Naša jabolka so vsaj taka, kakor ona iz okolice Graza. Treba je samo dobiti kupcev in dobrih trgovskih zvez. Zato ni zadosti samo prirediti lepo razstavo in pokazati tam samemu sebi, kaj imamo. Treba je v bodoče vse naše sadne razstave, katerih potrebo pač nikdo ne more več zanikati, pripraviti in organizirati tako, da bodo te razstave nekak sadni sejmi. Zato pa je treba na te sejme povabiti vse tuzemske trgovce in lastnike naših letovišč. Kar je pa glavno, na te naše sadne razstave moramo povabiti pravočasno tudi sadne trgovce iz inozemstva.

Cene in sejska poročila.

Mariborski živinski sejem 11. 12. 1934. Prignanih je bilo 18 konj, 21 bikov, 150 volov, 490 krav in 21 telet, skupaj 700 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 3 do 3.50 Din, poldebili voli 2 do 2.50, plemenski voli 2.50 do 3.25, bikji za klanje 2.75 do 3, klavne krave debele 2 do 3.30, plamenske krave 2 do 2.25, krave za klobasarje 1.50, mlatne krave 2.50 do 3, breje krave 2.50 do 3, mlada živina 3 do 3.50, teleta 3.50 do 4 Din. Prodanih je bilo 330 komadov.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, II. vrste 6—8, meso od bikov, krav in telic 4—6, telečje meso I. vrste 10—12, II. vrste 5—6, svinjsko meso sveže 8—14 Din.